

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: – ontwerpbesluit tot regeling van steun aan projecten van collectief O&O en collectieve kennisverspreiding

1. INHOUDELIJK

1 Situering

Met het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden (het VIS-besluit) legde de Vlaamse Regering de regeling vast voor steun aan projecten met een collectieve dimensie op verzoek van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden.

Het VIS-besluit van 20 juli 2006, gewijzigd bij het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008, verlengd met twee jaar bij het besluit van de Vlaamse Regering van 29 mei 2015 en principieel gewijzigd bij het besluit van de Vlaamse Regering van 6 oktober 2017, houdt op van kracht te zijn voor projectaanvragen ingediend na 31 december 2017. Om in de toekomst steunverlening aan collectieve activiteiten te verzekeren wordt in deze nota een ontwerpbesluit voorgesteld voor steun aan collectieve projecten, met name:

- ontwerp van besluit door de Vlaamse Regering tot regeling van steun aan projecten van collectief O&O en collectieve kennisverspreiding.

2 Rationale

Het VIS-besluit kent overheidsfinanciering toe aan Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden. Dit zijn gestructureerde samenwerkingen van in hoofdzaak Vlaamse bedrijven, met al dan niet een of meer organisaties of kennisinstellingen, met het oog op het uitoefenen van activiteiten van collectief onderzoek, technologisch advies of innovatiestimulering. Projecten uitgevoerd door Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden gesteund onder dit besluit omvatten diverse activiteiten, die evenwel steeds een collectieve dimensie hebben en resultaten beogen die kunnen aangewend worden in een zo ruim mogelijk groep van bedrijven.

Het VIS-besluit kwalificeert de overheidsfinanciering aan een VIS als '*onrechtstreekse steun aan de beneficianten van de diensten als gevolg van de uitvoering van de binnen dit besluit gesteunde projecten*'. Er wordt geen staatssteun toegekend aan het VIS, er is enkel sprake van

(onrechtstreeks toegekende) steun aan de doelgroepbedrijven. Voor deze 'onrechtstreekse steun' wordt gebruik gemaakt van de *de-minimis*verordening om de steuntoekenning in overeenstemming te houden met de Europese bepalingen. Dit impliceert dat de steun per beneficiant dient beperkt te blijven conform de Europese regels inzake *de-minimis*steun.

Op basis van een ongunstig juridisch advies (door o.a. de strengere implementatie van de *de-minimis*verordening) is het niet aangewezen om de steunregeling van de vervanger voor het VIS-besluit op grond van deze verordening uit te werken. Bijgevolg dient voor continuïteit gebruik gemaakt te worden van een ander steunkader.

3 Wenselijkheid continuïteit collectieve activiteiten

Collectieve activiteiten, zoals gesteund onder het VIS-besluit zijn gericht op het laten innoveren van ruime groepen van (in hoofdzaak) niet-onderzoeksintensieve ondernemingen. Veel kleine en middelgrote bedrijven missen de capaciteit om zelf innovatieve activiteiten te ontplooiën, zijn voor de ontwikkeling/toepassing van innovaties vaak afhankelijk van contacten met klanten/leveranciers en werken weinig samen met kennisorganisaties.

Collectieve projecten resulteren in kennisuitwisseling tussen de innovatiesamenwerkingsverbanden en kennisinstellingen. De interactie tussen het innovatiesamenwerkingsverband en individuele bedrijven zoals bv de sectorale achterban van een collectief centrum, draagt bij aan een breed gedragen kennis- en innovatieagenda waarbinnen projectvoorstellen ontstaan. Belangrijk is de kennisoverdracht naar de brede doelgroep. Om de interactie met de doelgroep te stimuleren wordt voor elk project een gebruikersgroep samengesteld. Deze moet een representatieve vertegenwoordiging zijn van de doelgroep waartoe het project zich richt.

Naast collectief O&O, gericht op het wegwerken van gemeenschappelijke kennisdrempels, en collectieve kennisverspreiding, gericht op de koppeling tussen kennisopbouw en het vermarkten van innovatie, is er een specifiek instrument voor innovatievolgers, bedrijven die zelf niet innoveren maar wel overtuigd kunnen worden om innovaties te implementeren.

Het wegvallen van het VIS-besluit zou als gevolg hebben dat Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden geen steunkanaal hebben voor collectieve acties. Niettegenstaande collectieve (en gelijkgestelde) centra zich kunnen beroepen op hun lidgelden en inkomsten uit contractonderzoek om collectief O&O te financieren voor hun doelgroep, zijn deze middelen beperkt, waardoor kan verwacht worden dat deze activiteiten zich grotendeels zouden beperken tot een focus op de korte termijn problemen van hun leden.

In het algemeen zouden er (door het wegvallen van het VIS-besluit) in het Vlaamse innovatielandschap (te) weinig middelen zijn om resultaten van basisonderzoek en internationale ontwikkelingen te vertalen op maat van Vlaamse bedrijven, en vervolgens breed te verspreiden, i.h.b. naar de innovatievolgers. Omdat voornamelijk een grote en economisch belangrijke groep van niet O&O-intensieve bedrijven niet mee zou evolueren en op termijn internationaal concurrentievermogen zou verliezen, is het bieden van een juridische basis om ook in de toekomst steun te verlenen aan collectieve projecten cruciaal. Hiertoe wordt in deze nota een nieuw ontwerpbesluit voorgesteld.

Projecten met een collectieve dimensie gesteund op basis van het VIS besluit realiseren valorisatie door een verspreiding naar een zo ruim mogelijk groep ondernemingen en steunen voor uitvoering op kenniscentra en samenwerkingsverbanden. Bij de steuntoekenning aan

projecten in het kader van proeftuinen, waarbinnen eveneens een brede valorisatie beoogd wordt, heeft de ervaring geleerd dat ook overheidsbesturen een belangrijke rol kunnen spelen bij projecten met een ruime aanwending en disseminatie. Binnen het initiatief proeftuin zorginnovatie werd steun toegekend aan ondernemingen en non-profit organisaties maar werden ook overheidsbesturen betrokken om de implementatie van de resultaten en de uitrol naar een brede maatschappelijke benutting te faciliteren (besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2012 houdende toekenning van een subsidie aan het IWT voor steunverlening aan de proeftuin Zorginnovatieruimte Vlaanderen - VR 2012 2007 DOC.0762/6BIS). In dit initiatief werd steun toegekend aan overheidsbesturen als diensten algemeen belang. Bij het opstellen van een nieuw besluit lijkt het logisch om de mogelijke betrokkenheid van overheidsbesturen hierin op te nemen.

Overheden kunnen een ondersteunende rol spelen bij projecten collectief O&O waar de valorisatie gebeurt door verspreiding naar ondernemingen of non-profit organisaties. Hiernaast kunnen overheden ook een belangrijke rol spelen in implementatie en disseminatie van innovatie door zelf een leidende rol aan te nemen in projectuitvoering en valorisatie voor projecten waarbij de resultaten gericht zijn op aanwending door de overheid zelf via implementatie in de dienstverlening en regelgeving van de overheid. Bij innovatie met een brede toepassing in de maatschappij kan valorisatie dus gebeuren via transfer naar een collectief van ondernemingen of via aanwending in de dienstverlening en regelgeving van de overheid zelf.

Bij het opstellen van een nieuw besluit om een juridische grond te bieden aan projecten met een collectieve dimensie is het belangrijk om deze verschillende vormen van disseminatie en implementatie niet uit het oog te verliezen.

4 Modaliteiten van steuntoekenning in het voorgestelde ontwerpbesluit

In de huidige nota wordt een besluit voorgesteld op basis van de rechtsgrond steun aan niet-economische activiteiten aan organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding en diensten algemeen belang aan openbare besturen. Dit is geen staatssteun en valt niet onder de Europese bepalingen voor staatssteun.

Het besluit voorziet steun aan projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding. Dit omvat een breed gamma aan activiteiten, met name:

- onderzoek (kennisopbouw);
- ontwikkeling (vertaling van kennis naar toepassingen met inbegrip van demonstraties, pilootontwikkeling, testen en validatie, proeftuinen enz...);
- haalbaarheidsstudies ten behoeve van onderzoek en ontwikkeling voor een collectief van bedrijven;
- kennisverspreiding.

De activiteiten hierboven zijn steeds gericht op aanwending door een zo ruim mogelijke groep ondernemingen in de Europese Unie, die het individuele belang van ondernemingen overstijgen, en die breed toegankelijk zijn voor een zo ruim mogelijke groep van ondernemingen in de Europese Unie. De resultaten hebben een aantoonbare economische en eventueel ook maatschappelijke meerwaarde en zijn te valoriseren in een zo ruim mogelijke groep van ondernemingen, in het bijzonder kmo's, en eventueel non-profitorganisaties.

Naast de uitvoering door organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding wordt de mogelijkheid voorzien om Vlaamse overheidsorganisaties te betrekken als mede-uitvoerder bij de projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding. Dit omvat overheidsbesturen maar

ook organisaties die vanuit de overheid een opdracht van algemeen belang hebben. Zij kunnen financiering ontvangen als diensten algemeen belang voor ondersteuning, facilitering en begeleiding van de activiteiten uitgevoerd door de onderzoeksorganisaties.

Hiernaast voorziet het besluit dat overheidsorganisaties financiering kunnen ontvangen op basis van de rechtsgrond diensten algemeen belang voor de uitvoering van activiteiten van onderzoek, ontwikkeling en haalbaarheidsstudies, met het oog op het verwerven van meer kennis en een beter inzicht. De resultaten hebben een aantoonbare maatschappelijke meerwaarde en zijn te valoriseren door aanwending in de dienstverlening en de regelgeving van de Vlaamse overheid met het oog op een betere implementatie van innovatieve toepassingen en een betere dienstverlening en regelgeving via innovatie. Het geheel van deze activiteiten wordt aangeduid als innovatieprojecten algemeen belang.

Organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding kunnen ook meewerken aan zo'n innovatieprojecten algemeen belang en financiering ontvangen voor projectuitvoering als steun aan niet-economische activiteiten.

Het besluit bevat dus de mogelijkheid voor steun aan innovatie voor activiteiten niet onder de Europese staatssteunregels vallen en steeds een ruime aanwending van de resultaten in de maatschappij beogen. Dit kan gerealiseerd worden via

- a) een transfer van de resultaten naar een zo ruime mogelijke groep bedrijven;
- b) de implementatie in de dienstverlening en regelgeving van openbare besturen waarbij de innovatieve ontwikkelingen via deze weg breed aangeboden worden aan de ondernemingen en de burger.

In beide situaties kunnen zowel organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding als overheidsorganisaties optreden als subsidiegerechtigde. In projecttype a zal de uitvoering gebeuren door de organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding waar de overheidsorganisaties eerder een bijdrage hebben via ondersteuning, facilitering en begeleiding van de projectuitvoering. Bij projecttype b kunnen beide organisaties optreden als uitvoerder hoewel verwacht wordt dat hier vooral de overheidsorganisaties een leidende rol zullen spelen in de uitvoering.

5 Implicaties Europese regelgeving

In het bijgevoegde ontwerpbesluit wordt steun toegekend aan organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding voor niet-economische activiteiten. Dit is geen staatssteun zolang voldaan is aan de bepalingen van de Europese kaderregeling. Dit impliceert dat:

- de aanvragers van projecten collectief O&O moeten voldoen aan de definities voor 'organisatie voor onderzoek of kennisverspreiding';
- de activiteiten niet-economische activiteiten zijn met voldoende onafhankelijkheid t.o.v. de ondernemingen;
- transfer van de resultaten van de organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding naar ondernemingen gebeurt in overeenstemming met de bepalingen van de Europese kaderregeling.

De subsidiegerechtigde is een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding volgens de definitie van de Europese kaderregeling zoals hieronder toegelicht:

„organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding”: een entiteit (zoals universiteiten of onderzoeksinstituten, agentschappen voor technologieoverdracht, innovatie-intermediairs, entiteiten voor fysieke of virtuele onderzoeksgerichte samenwerking), ongeacht haar rechtsvorm (publiek- of privaatrechtelijke organisatie) of financieringswijze, die zich in hoofdzaak bezighoudt met het onafhankelijk verrichten van fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling, en met het breed verspreiden van de resultaten van die activiteiten door middel van onderwijs, publicaties of kennisoverdracht. Wanneer dit soort entiteit ook economische activiteiten uitoefent, moet met betrekking tot de financiering, de kosten en de inkomsten van die economische activiteiten een gescheiden boekhouding worden gevoerd. Ondernemingen die een beslissende invloed over dit soort entiteit kunnen uitoefenen in hun hoedanigheid van bijvoorbeeld aandeelhouder of lid van de organisatie, mogen geen preferente toegang tot de onderzoekscapaciteit van deze entiteit of tot de door haar verkregen onderzoeksresultaten genieten.

Voor projecten collectief onderzoek en collectieve kennisverspreiding wordt een aanwending door een zo ruim mogelijke groep ondernemingen in de Europese Unie beoogd. De collectieve activiteiten die gesteund worden richten zich in het bijzonder op kmo's en niet R&D-intensieve bedrijven op basis van een gemeenschappelijke nood, probleemstelling, uitdaging of opportuniteit bij een ruim collectief van bedrijven. De opgedane kennis en de projectresultaten worden opgenomen door de doelgroepbedrijven die hiermee aan de slag gaan in bedrijfsspecifieke innovaties of die de resultaten implementeren binnen hun bedrijfsactiviteiten. Een goede interactie met de doelgroepbedrijven staat centraal bij de voorbereiding, de uitvoering en na afloop van de projecten. Collectieve projecten zijn gericht op kennisverwerving en -gebruik ten behoeve van een ruime collectiviteit van bedrijven. Gezien de doelstellingen van collectieve projecten wordt niet gestreefd naar intellectuele eigendomsrechten. De projectresultaten dienen zo breed mogelijk verspreid te worden met het oog op innovatieve toepassingen bij bedrijven. De toegang tot de projectresultaten staat open voor alle geïnteresseerde bedrijven. Er moet een duidelijk plan zijn hoe de resultaten van de organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding zullen overgedragen worden naar de doelgroepbedrijven, die in een volgende stap zullen instaan voor de bedrijfsspecifieke valorisatie van projectresultaten.

Voor organisaties onderzoek en kennisverspreiding voorziet het ontwerpbesluit dat voor collectief O&O en collectieve kennisverspreiding de bepalingen van de Europese kaderregeling naar het niet economische karakter strikt bewaakt worden. Ook voorziet het ontwerpbesluit dat elke transfer naar bedrijven, wat een inherent deel uitmaakt van dit projecttype, gebeurt in overeenstemming met de bepalingen van de Europese kaderregeling om onrechtstreekse steun uit te sluiten.

Deze organisaties kunnen ook deelnemen in de uitvoering van innovatieprojecten algemeen belang. Hier worden dezelfde bepalingen gevolgd voor overeenstemming met het Europees kader, hoewel in praktijk transfer naar bedrijven hier zelden aan bod zal komen. De resultaten worden hier immers geïmplementeerd in de werking van de overheid.

De financiering van overheidsorganisaties gebeurt op de rechtsbasis van steun voor diensten algemeen belang waarbij de overheid geen rechtstreekse economische exploitatie beoogt. In het bijzonder bij de projecten collectief onderzoek en collectieve kennisverspreiding is in de uitvoering wel samenwerking voorzien met ondernemingen. Hierbij zullen de nodige clausules opgenomen worden om de niet-economische aard van de activiteiten te bewaken en te voorkomen dat er indirecte staatssteun wordt verleend aan de betrokken ondernemingen. Dit zal geïnterpreteerd

worden in overeenstemming met de bepalingen van de kaderregeling zoals gedefinieerd voor organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding. Opnieuw zullen dezelfde bepalingen gerespecteerd worden voor deelnamen van overheidsorganisaties in innovatieprojecten algemeen belang, hoewel hier de rechtstreekse samenwerking met bedrijven minder van toepassing is.

6 Continuïteit aan collectieve activiteiten

Via de steun aan projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding met aanwending door een zo ruim mogelijke groep van bedrijven wordt in het voorliggende ontwerpbesluit bijgedragen aan continuïteit voor steunverlening aan projecten van collectieve activiteiten die in het verleden gesteund werden onder het VIS besluit.

Op heden wordt een spectrum van projecttypes gefinancierd onder het VIS-besluit:

- A. **VIS-trajecten voor innovatievolgers** zijn primair gericht op innovatievolgers en reiken recente, maar bewezen technologieën/innovaties (producten, processen en/of diensten) aan, die al ingang gevonden hebben bij innovatietrekkers/vroege gebruikers maar nog niet zijn ingeburgerd bij de ruimere doelgroep (vroege en late volgers). Ook de eerste implementatiestappen worden ondersteund. Innovatievolgers zijn enerzijds bedrijven die niet proactief bezig zijn met innovatie, die zelf geen nieuwe dingen ontwikkelen, maar ze wel implementeren of gebruiken en anderzijds bedrijven die nog zelden tot nooit geïnnoveerd hebben. Vooral deze laatste groep bedrijven moet soms nog bewust gemaakt worden van het belang van innovatie en moeten overtuigd worden dat innovatie zinvol is voor hun onderneming. Dit is een grote en, economisch gezien, een belangrijke groep.
- B. **Projecten collectief onderzoek** in het kader van het internationaal netwerk CORNET zijn onderzoeksprojecten ten behoeve van een ruime collectiviteit van bedrijven. De resultaten moeten (op termijn) leiden tot een economische (en maatschappelijke) meerwaarde voor de bedrijven. De projecten zijn gericht op het verhogen van de kennis en competentie van de bedrijven. Die kennisverhoging moet vervolgens voor en door een zo ruim mogelijke groep van bedrijven verspreid worden. De subsidiëring is gericht op de ondersteuning van het onderzoek en op de verspreiding van de resultaten die hieruit voortvloeien.
- C. Steun aan **innovatieplatformen** (lichte structuren of vroegere competentiepolen), opgericht als forum voor duurzame samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen, die tot een gezamenlijke strategie met het oog op een verbeterde competitiviteit van de doelgroep en het versterken van de competenties in Vlaanderen, moet leiden. De subsidiëring is gericht op een tijdelijke financiering van de organisatie en de algemene werking van die organisatie.
- D. **Collectieve projecten** die uitgevoerd worden binnen de **lichte structuren/speerpuntclusters** en gefinancierd worden met de geoormerkte middelen van deze organisaties. Deze projecten omvatten een brede waaier van collectieve activiteiten (studie, onderzoek, ontwikkeling, demo, kennisdisseminatie,).

De geselecteerde projecten genieten van een subsidiëring van 80% van de in aanmerking komende kosten. De overige 20% wordt gefinancierd door de doelgroepbedrijven.

Met betrekking tot de 'steun aan innovatieplatformen' (projecttype C) wordt opgemerkt dat de lichte structuren ondertussen zijn uitgedoofd of getransformeerd zijn tot speerpuntclusters. De activiteiten in het kader van de algemene werking van deze organisaties worden opgevangen

door het besluit van de Vlaamse Regering tot de regeling van de steun voor innovatieclusters in Vlaanderen (hierna clusterbesluit genoemd), in voege sedert maart 2016.

De activiteiten die tot nog toe gesteund worden in het kader van VIS-trajecten voor innovatievolgers, opgenomen als projecttype A zullen vanaf 2018 gesteund worden onder het besluit van de Vlaamse Regering van 4 maart 2016 tot regeling van de steun voor innovatieclusters in Vlaanderen (clusterbesluit). Hiertoe zal een operationeel programma 'kennisdelingsnetwerken' uitgewerkt worden. Hier is continuïteit dus verzekerd waarbij de projecten ingebed worden bij erkende clusters.

Projecten collectief onderzoek in het kader van internationale netwerken, zoals opgenomen in projecttype B, zullen in de toekomst steun krijgen op basis van het voorliggende ontwerpbesluit.

Het nieuwe besluit beperkt zich niet tot onderzoek, maar voorziet een bredere invulling zodat het besluit een rechtsbasis biedt aan diverse collectieve activiteiten. Door de combinatie van de twee kaders, met name (1) het nieuwe besluit voor steun aan collectief O&O en collectieve kennisverspreiding en (2) de steun aan innovatievolgers onder het clusterbesluit, zal in de toekomst een brede waaier aan collectieve activiteiten gesteund kunnen worden. Dit biedt een basis voor collectieve projecten gesteund binnen de clustersteun en vervangt de steun aan collectieve activiteiten die in het verleden toegekend werden binnen het kader van de lichte structuren (cfr. projecttype D).

7 Welke organisaties kunnen steun krijgen in het nieuwe besluit voor uitvoering van collectief O&O en collectieve kennisverspreiding?

In het nieuwe besluit komen organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding in aanmerking voor steun als subsidiegerechtigde en dus voor het ontvangen van projectfinanciering voor de uitvoering van niet-economische activiteiten.

Het gamma aan steunbare activiteiten is zeer breed. Het betreft studie, onderzoek, ontwikkeling of kennisverspreiding, waarbij het belangrijk is dat bedrijven die een beslissende invloed hebben (via bijvoorbeeld een raad van bestuur) geen preferente toegang mogen genieten tot de resultaten. De activiteiten moeten voldoende onafhankelijk zijn in de zin dat bedrijven geen rechtstreekse sturende invloed kunnen hebben op de uitvoering. Inhoudelijk zal er voldoende op toegezien moeten worden dat de basiskenmerken van collectief O&O gegarandeerd blijven, in het bijzonder dat collectieve projecten ontstaan in functie van noden die leven bij een zeer ruime groep van bedrijven die de projectresultaten kunnen valoriseren.

Universiteiten, hogescholen en strategische onderzoekscentra voldoen aan de basisbepalingen en worden in het besluit niet uitgesloten. De deelname door zo'n organisaties zal in grote mate bepaald worden door de inhoudelijke bepalingen voor betrokkenheid bij kmo's en transfer naar bedrijven (zoals hierboven aangehaald). Dit zal verder gespecificeerd worden bij uitwerking van de operationele programma's.

Verschillende collectieve en gelijkgestelde centra die steun ontvangen onder het VIS-besluit en een belangrijk rol spelen in collectieve activiteiten en disseminatie, hebben in het verleden via een formele procedure aangetoond dat zij voldoen aan de bepalingen voor 'organisatie van onderzoek en kennisverspreiding' volgens de Europese kaderregeling. Deze kwalificatie toont aan dat er geen intrinsieke onverenigbaarheid is met de bepalingen voor een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding volgens de kaderregeling en het statuut van een collectief

centrum.

Voor het grootste deel van de organisaties die in het verleden collectieve projecten uitvoerden is steunverlening onder het stelsel van steun aan organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding een haalbare optie. Organisaties die hier niet aan voldoen en wensen onderzoek of ontwikkeling uit te voeren kunnen alsnog steun krijgen, maar dan op basis van een andere rechtsgrond, namelijk steun aan ondernemingen voor uitvoering van onderzoek en ontwikkeling. Dit wordt geregeld in het besluit van de Vlaamse regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling met een kennisintensief karakter in Vlaanderen en het besluit van de Vlaamse regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor ontwikkeling en innovatie in Vlaanderen. Deze besluiten omvatten staatssteun en werden opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de algemene groepsvrijstellingsverordening. Beide besluiten zijn in werking getreden op 1 oktober 2017 en werden reeds overgemaakt aan de diensten van de Europese Commissie ter kennisgeving. De publicatie van 26 september is beschikbaar op de website van de Commissie op onderstaande webpagina's:

- http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_49177
- http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_49178

Organisaties die geen onderzoek of ontwikkeling uitvoeren kunnen steun ontvangen in het regime van innovatievolgers op basis van het clusterbesluit. Ook voor deze situatie is dus continuïteit mogelijk. De activiteiten worden in de toekomst ingebed bij een erkende cluster.

Door de brede invulling van voorliggend besluit (collectief O&O en collectieve kennisverspreiding), de combinatie met het clusterbesluit (innovatievolgers) en de mogelijkheid om bij organisaties die niet voldoen aan de bepalingen van de kaderregeling O&O te steunen op de rechtsbasis van bedrijfssteun wordt voor de toekomst de mogelijkheid geboden voor steunverlening aan een brede waaier van collectieve activiteiten.

8 Motivering voor steunverlening via een toegewezen besluit door de Vlaamse regering

De financiering valt niet onder de staatssteunregels. Er is dus geen procedure voor aanmelding of kennisgeving naar Europa.

Bij de oprichting van het Agentschap Innoveren en Ondernemen werd voor de steuntoekenning een beslissingscomité bij het Hermesfonds opgericht waarvoor de werking bepaald wordt in het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 2015 houdende het beheer en de werking van het fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid van de werking van het beslissingscomité bij dat fonds. Dit besluit bepaalt het portfolio waarvoor het beslissingscomité bevoegd is aan de hand van nominatief opgenomen financieringsbesluiten. Het besluit regelt de bevoegdheid van het beslissingscomité voor steunbeslissingen, maar ook voor het beheer van de programma's, het vaststellen van operationele modaliteiten, de invulling van criteria enz. Het VIS was opgenomen in de lijst besluiten waarvoor het beslissingscomité bevoegd is.

Vanuit de wens om te werken met een duidelijk transparant proces dat vastgelegd wordt in een beslissing door de Vlaamse regering en om deze steuntoekenning toe te voegen aan het portfolio in beheer door het beslissingscomité bij het Hermesfonds wordt geopteerd om de steunverlening te regelen via een specifiek hiertoe voorzien besluit door de Vlaamse regering.

Dit besluit wordt toegevoegd aan de besluiten toegewezen aan het beslissingscomité bij het Hermesfonds, zoals bepaald in artikel 6 van het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 2015 houdende het beheer en de werking van het fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid van de werking van het beslissingscomité bij dat fonds.

9 Toelichting bij de artikels van het besluit

Art 1. Definities

- Voor de definitie van een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding en de definitie van onderzoek en ontwikkeling wordt verwezen naar de definities in de Europese kaderregeling.

Art 2. Toepassingsgebied

- Dit artikel specificeert het toepassingsgebied, namelijk
 - (1) Projecten van collectief O&O en collectieve kennisverspreiding. De activiteiten omvatten onderzoek, ontwikkeling, haalbaarheidsstudies en kennisverspreiding en zijn steeds gericht op aanwending door een zo ruim mogelijke groep ondernemingen in de Europese Unie, die het individuele belang van ondernemingen overstijgen, en die breed toegankelijk zijn voor een zo ruim mogelijke groep van ondernemingen in de Europese Unie. De resultaten hebben een aantoonbare economische en eventueel ook maatschappelijke meerwaarde en zijn te valoriseren in een zo ruim mogelijke groep van ondernemingen, in het bijzonder kmo's, en eventueel non-profitorganisaties.
 - (2) Innovatieprojecten algemeen belang. Deze projecten omvatten activiteiten van onderzoek, ontwikkeling en haalbaarheidsstudies met het oog op het verwerven van meer kennis en een beter inzicht. De resultaten hebben een aantoonbare maatschappelijke meerwaarde en zijn te valoriseren door aanwending in de dienstverlening en de regelgeving van de Vlaamse overheid met het oog op een betere implementatie van innovatieve toepassingen in de dienstverlening en een betere dienstverlening en regelgeving via innovatie.
- In het eerste geval worden de projecten uitgevoerd door organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding waarbij overheidsorganisaties bijdragen aan zo'n projecten voor ondersteuning, begeleiding en facilitering van de projectuitvoering en hiervoor steun ontvangen.
- In het tweede geval gaat de steun in de eerste plaats naar overheidsorganisaties, waarbij organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding evenwel ook kunnen optreden als projectuitvoerder. Het besluit voorziet geen beperking in de omvang van de relatieve bijdrage hoewel in praktijk de openbare besturen hier eerder een leidende rol zullen aannemen.

Art 4-8. Aanvragers en type steun

- In de artikels 4-6 wordt bepaald welke organisaties in aanmerking komen voor steun, in de artikels 7-8 welke type steun aan een bepaalde aanvrager toegekend wordt.

- Steun wordt toegekend aan organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding (Art 4), die steun krijgen als steun voor niet-economische activiteiten (Art 7). Dit is geen staatssteun volgens de bepalingen de Europese kaderregeling, het besluit voorziet de nodige modaliteiten zodat de activiteiten die gesteund worden in overeenstemming blijven met de bepalingen van de kaderregeling voor niet-economische steun. Bij transfer naar de bedrijven worden bepalingen opgenomen om onrechtstreekse steun naar de bedrijven uit te sluiten.
- Alle organisaties met een vestiging in het Vlaamse gewest die voldoen aan de bepalingen van de kaderregeling komen in aanmerking voor steun. Hiernaast worden in het Brusselse hoofdstedelijke gewest ook de Vlaamse universiteiten en hogescholen aanvaard (op basis van de codex). Een bijzonder bepaling geldt voor de collectieve centra. Aangezien Vlaamse bedrijven zich in specifieke vakspecialisaties soms richten naar collectieve centra gelokaliseerd in het Waalse of Brusselse hoofdstedelijke gewest voorziet dit besluit de mogelijk voor steun aan collectieve centra in het Waalse gewest of het Brusselse hoofdstedelijke gewest, mits inbedding in een samenwerkingsprojecten met een of meerdere Vlaamse organisaties en beperking van de bijdrage tot maximaal de helft van de begroting.
- Naast bovenstaande bepalingen kunnen niet-Vlaamse organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding deelnemen tot een maximum van 20% van de begroting binnen een daadwerkelijke samenwerking met Vlaamse organisaties. Dit laat toe dat niet-Vlaamse, dus ook buitenlandse, organisaties een Vlaams consortium kunnen versterken binnen de inhoudelijke bepalingen van het programma met inbegrip van de aandacht aan het belang voor Vlaanderen van de beoogde projectresultaten. Deze werkwijze is identiek aan de gangbare werkwijze in het strategisch basisonderzoek (besluit van de Vlaamse regering van 3 oktober 2003 houdende de instelling van een financieringskanaal voor het strategisch basisonderzoek).
- Het besluit voorziet ook de mogelijkheid voor steun aan overheidsorganisaties. (Art 5). Deze worden gesteund binnen de bepalingen van DAB (Art 8). Ook hier worden bepalingen opgenomen zodat geen onrechtstreekse steun naar de doelgroepbedrijven kan optreden, met het doel om het risico op onterechte staatssteun uit te sluiten.
- Bij projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding kunnen overheidsorganisaties een faciliterende en ondersteunende rol spelen voor uitvoering en valorisatie van projecten uitgevoerd door organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding. De ervaring leert immers dat bijvoorbeeld bij proeftuinen de betrokkenheid van besturen heel belangrijk kan zijn om de implementatie van collectieve resultaten naar diverse actoren te faciliteren. De uitvoering gebeurt primair door de organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding. Het besluit wenst hier verder geen *a priori* beperkingen op te leggen over de omvang van de bijdrage. Bij de start van operationele programma's kan het beslissingscomité bij het Hermesfonds in functie van de doelstellingen van individuele programma's verdere bepaling en richtlijnen opnemen voor de ratio tussen overheidsorganisaties en organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding, in overeenstemming met de bevoegdheden toegekend aan het comité in Art 6 van het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 2015 houdende het beheer en de werking van het fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid en van de werking van het beslissingscomité bij dat fonds.
- Voor innovatieprojecten algemeen belang kunnen zowel de openbare besturen als organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding optreden als projectuitvoerder. Hoewel hier verwacht wordt dat de openbare besturen eerder een leidende rol zullen opnemen worden geen *a priori* beperkingen opgelegd om de omvang van de bijdrage. Zoals hierboven kan bij de start van operationele programma's het beslissingscomité bij het Hermesfonds

hier in functie van de doelstellingen van individuele programma's verdere bepaling en richtlijnen opnemen voor de ratio tussen besturen en organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding.

Art 9. Steunpercentages

- Binnen het kader van steun aan niet-economische activiteiten is er geen vereiste voor cofinanciering en is 100% subsidie door de Vlaamse overheid mogelijk. In praktijk streeft de Vlaamse overheid voor projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding steeds naar een bijdrage vanuit de doelgroepbedrijven, in de eerste plaats om het draagvlak en het engagement vanuit het werkveld te staven. In de praktijk wordt gangbaar gewerkt met een percentage van 80% overheidsfinanciering, aangevuld met financiering vanuit het werkveld. Voor steun aan overheidsorganisaties als diensten algemeen belang kan 100% subsidie mogelijk wel een werkbare optie bieden. Afhankelijk van het programma kan een hogere of lagere cofinanciering gewenst zijn.
- In dit besluit wordt expliciet voorzien dat in individuele programma's de percentages van steun voor de verschillende groepen van deelnemers vastgesteld worden door het beslissingscomité bij het Hermesfonds. In het besluit zelf worden bewust geen *a priori* beperkingen naar steunpercentage opgenomen.

Art 10-24. Procedure van indiening tot selectie

- Deze artikels behandelen ontvangst, ontvankelijkheid, onvolledige steunaanvragen, de mogelijkheid om een preselectie in te lassen en de procedure van selectie.

Art 25. Beoordelingsdimensies

- Dit artikel bepaalt de inhoudelijke aspecten op basis van welke de projectaanvraag geselecteerd wordt. Dit gebeurt in grote lijnen op basis van (1) de kwaliteit van de doelstellingen en de uitvoering, en (2) het valorisatiepotentieel waarbij sterk de nadruk gelegd wordt op het collectieve karakter en de toegevoegde waarde voor Vlaanderen.
- Het artikel voorziet ook de verdere invulling en verfijning van de criteria en de invulling van het selectiemechanisme door het beslissingscomité bij het Hermesfonds, in uitvoering van Art 6 van het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 2015 houdende het beheer en de werking van het fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid van de werking van het beslissingscomité bij dat fonds.
- De laatste paragraaf legt nadere regels vast ten aanzien van selectie van projecten in dit besluit tussen het beslissingscomité bij het Hermesfonds, de Vlaamse regering en de Vlaamse minister bevoegd voor het innovatiebeleid.

Art 26-30. Procedure na inhoudelijke selectie

- Deze artikels regelen de processtappen na de inhoudelijke evaluatie, waarbij ook een aantal bepalingen opgenomen worden in Art 27 die kunnen leiden tot een negatieve beslissing voor aspecten die niet noodzakelijk opgenomen zijn in de inhoudelijke beoordelingsdimensies.

Art 31-41. Opvolging en beroep

- Deze artikels regelen de bepalingen voor opvolging van steundossiers en voor een beroep

tegen een beslissing. Bij deze bepalingen werd een zo groot mogelijke gelijkvormigheid nagestreefd met voorgaande besluiten waarbij steun toegekend wordt door het beslissingscomité bij het Hermesfonds ten einde het proces zo eenvormig mogelijk te houden over verschillende steunprogramma's heen.

Art 42

- Het huidige besluit wordt toegevoegd aan de lijst financieringsbesluiten waarvoor het beslissingscomité bij het Hermesfonds bevoegd is.

10 Adviezen

Het advies van de inspectie Financiën werd uitgebracht op 19 december 2017 en gaat in bijlage.

Het advies is ongunstig op basis van het feit dat het huidige besluit in de plaats komt van het VIS-besluit maar geen cofinanciering voorziet. Hierbij wordt verwezen naar artikel 9 waarin een subsidie aan 100% van de kosten mogelijk is. De inspectie Financiën merkt op de indruk te hebben dat de regeling ervan uitgaat dat steun onbeperkt kan toegezegd worden zolang het maar niet onder de Europese kaderregeling valt. Inspectie Financiën is van mening dat een minimale tussenkomst van 20% een vereiste (maar niet voldoende) voorwaarde is voor financiering.

De vraag voor cofinanciering is zonder twijfel terecht, maar dit is wel degelijk voorzien in de uitwerking van het besluit. Dit was toegelicht in punt 1.9 van de nota bij de verduidelijking m.b.t. Art 9, maar mogelijk onvoldoende benadrukt.

Het is geenszins de intentie van de Vlaamse overheid om 100% financiering toe te kennen aan projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding

In het besluit wordt enkel een maximumbedrag opgenomen voor het subsidiepercentage, dat zo ruim mogelijk het wettelijk toegelaten maximum volgens de Europese kaders volgt. Bij de uitwerking van de operationele programma's door het beslissingscomité bij het Hermesfonds legt het beslissingscomité toepasselijke steunpercentages vast, die lager zijn het maximum opgenomen in het besluit. Deze werkwijze is vergelijkbaar met de recente besluiten voor steun aan O&O-projecten uitgevoerd door ondernemingen, goedgekeurd op 12 mei 2017¹. Hierbij wordt in de besluiten verwezen werd naar de maxima gepubliceerd in de Europese algemene groepsvrijstellingsverordening.

Het huidige besluit betreft steun aan niet-economische activiteiten. Het wettelijke maximum is 100% subsidie, wat opgenomen werd in het besluit. De toepasselijke steunpercentages zullen evenwel nader bepaald worden door het beslissingscomité bij het Hermesfonds wat in het besluit expliciet vermeld wordt in artikel 9 met volgende

¹Besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling met een kennisintensief karakter in Vlaanderen, besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor ontwikkeling en innovatie in Vlaanderen en besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoeksprojecten met het oog op de uitvoering van doctoraatsonderzoek of postdoctoraal onderzoek in samenwerking met onderzoeksorganisaties in Vlaanderen.

bepaling: *'het beslissingscomité bij het Hermesfonds beslist per programma met steuntoekenning op basis van dit besluit over het concreet toepasselijke steunpercentage'*.

Voor projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding gebeurt valorisatie door aanwending van de resultaten door een ruime groep van ondernemingen. Hier wordt steeds een cofinanciering door ondernemingen gevraagd als indicator van voldoende draagvlak bij de doelgroep.

Voor eenvormigheid met de huidige regeling onder het VIS besluit zal gangbaar gewerkt worden met een ratio van 80% subsidie en 20% cofinanciering door de betrokken ondernemingen.

Projecten collectief O&O en collectieve kennisverspreiding worden uitgevoerd door organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding waarbij overheidsorganisaties kunnen deelnemen voor facilitering, ondersteuning en begeleiding. Ongeacht de aard van beide actoren betreft het projecten waar valorisatie gebeurt via aanwending door ondernemingen, Bijgevolg zal de vereiste voor cofinanciering gelden voor beide actoren.

Buiten de vereiste voor cofinanciering worden in de selectie voor steuntoekenning de nodige voorwaarden opgenomen voor economische impact, het collectieve bereik en de betrokkenheid van ondernemingen, i.h.b. kmo's. Dit is expliciet opgenomen in de beoordelingsdimensies in Art 25.

Voor innovatieprojecten algemeen belang is de situatie verschillend. Hier zijn overheidsorganisaties de subsidiebegunstigde en gebeurt valorisatie door aanwending in de dienstverlening en regelgeving van de overheid. Er zijn dus geen ondernemingen die rechtstreeks betrokken zijn in de valorisatie via aanwending van de resultaten. Bijgevolg kan geen cofinanciering gevraagd worden aan het bedrijfsleven en zal voor dit specifieke type gewerkt worden met 100% subsidie. In de selectie voor steuntoekenning worden evenwel voldoende voorwaarden opgenomen voor impact, de mate dat het project inspeelt op noden en opportuniteiten van Vlaamse overheidsorganisaties en de maatschappelijke relevantie. Dit is opgenomen in de beoordelingsdimensies in Art 25.

In functie van de hierboven vermelde toelichting komt de regeling in de uitvoering tegemoet aan de vraag van de inspectie van Financiën.

Het begrotingsakkoord werd uitgebracht op 15 januari 2018 en gaat in bijlage. Het akkoord wordt toegekend mits de budgettaire impact wordt opgevangen binnen de beschikbare kredieten van het Hermesfonds en mits hier in de toekomst geen budgettaire meervraag uit voorkomt. Het begrotingsakkoord stelt ook expliciet de voorwaarde dat een luik rond de eigen budgettaire inbreng verplicht moet zijn in een projectaanvraag.

Het ontwerpbesluit werd hiertoe aangepast. In Art 15 wordt een clause toegevoegd waarbij een projectaanvraag zonder informatie over de eigen budgettaire inbreng niet ontvankelijk is. In Art 27 wordt een clause toegevoegd waarbij onvoldoende informatie over de eigen budgettaire inbreng ook bij de evaluatie een basis kan zijn voor een negatieve beslissing.

In het begrotingsakkoord werd voorgesteld dit punt op te nemen in Art. 25 waarbij het dan een basis kan zijn voor de ontvankelijkheidstoets in Art. 15. In het gewijzigde besluit werd geopteerd dit op te nemen Art 27 omdat dat beter aansluit bij de opbouw van het besluit. In Art 25 worden de inhoudelijke criteria waarop een projectaanvraag geëvalueerd wordt toegelicht, in Art 27 de formele en vormelijke punten die de basis

kunnen zijn voor een negatieve beslissing. In elk geval is het opgenomen in de ontvankelijkheidstoets in Art 15.

Door het opnemen van de voorwaarde voor informatie over de budgettaire inbreng Art.15 en Art. 27 is voldaan aan de voorwaarde gesteld in het begrotingsakkoord.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Het huidige voorstel heeft op zich geen impact op de begroting en voorziet een wettelijke basis voor steun aan innovatie met een brede aanwending van de resultaten. Projecten met een aanwending van de resultaten door transfer naar een zo ruim mogelijke groep bedrijven bieden continuïteit voor activiteiten die vandaag gesteund worden onder het VIS-besluit. De omvang van de steun die kan toegekend worden wordt elk jaar bepaald bij de begrotingsopmaak. Binnen het selectiviteitsstelsel dat gehanteerd wordt bij toekenning van projectsteun kan de toegekende steun beperkt worden in functie van het beschikbare budget.

In het verleden werd jaarlijks 3 miljoen euro steun toegekend aan projecten collectief O&O in het kader van CORNET-oproepen en 2,5 miljoen euro aan projecten voor innovatievolgers. Daarnaast werd een deel van de geormerkte middelen van een aantal lichte structuren/speerpuntclusters toegewezen aan collectieve onderzoeksprojecten. Dit geormerkt budget was voorzien voor diverse projecttypes waarbij geen *a priori* opdeling voorzien was. In praktijk bedroeg de reële steuntoekenning aan collectieve projecten op basis van het VIS-besluit in de periode 2011-2016 gemiddeld 8,9 miljoen euro op jaarbasis.

In de toekomst zullen projecten collectief O&O een belangrijke component vormen van de projectportfolio van de cluster. Voor de financiering van cluster projecten werd in de begroting van 2017 ca. 58 MEUR voorzien voor diverse projecttypes. Hierdoor zijn voldoende middelen voorzien voor de financiering van collectieve projecten.

De steun wordt aangerekend op het Hermesfonds.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

Het huidige voorstel heeft geen impact op de lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Het huidige voorstel heeft geen impact op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Een RIA is bijgevoegd.

Het wetgevingstechnisch en taaladvies van de afdeling Kanselarij van het Departement DAR voor de ontwerpbesluiten werd verstrekt op 8 november 2017 als W.T&T. advies nr. 2017/372. De bijgevoegde ontwerpbesluiten zijn aangepast in overeenstemming met deze adviezen.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van steun aan projecten van collectief O&O en collectieve kennisverspreiding
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor werk, economie, innovatie en sport :
 - 2.1. te gelasten over voornoemde ontwerpen het advies in te winnen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV),
 - 2.2. te machtigen te beoordelen of voornoemd advies aanleiding kan geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde teksten,
 - 2.3. te gelasten over voornoemde voorontwerpen het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, op voorwaarde dat de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd advies geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde teksten.

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport

Philippe MUYTERS

Bijlagen:

- Ontwerp van besluit door de Vlaamse Regering tot regeling van steun aan projecten van collectief O&O en collectieve kennisverspreiding
- Reguleringsimpactanalyse
- Advies van inspectie Financiën van 19 december 2017
- Begrotingsakkoord van 15 januari 2018